

LÄNSSTYRELSEN
I STOCKHOLMS LÄN

Enheten för kulturmiljö
Kersti Björkman Lilja

BESLUT

Datum
2012-05-16

L22041 (4)

Beteckning
221-1922-16422
Delgivn kvitto

Brf Stuckatörens hus
Att: Ulf Mattsson
David Bagares gata 10
111 38 Stockholm

Byggnadsminnesförklaring av Stuckatörens hus, Vätan 18, Norrmalm, Stockholms kommun

Beslut

Länstyrelsen förklarar med stöd av 3 kap. 1 § lagen (1988:950) om kulturminnen m m (KML) Stuckatörens hus för byggnadsminne. Enligt 3 kap 2 § samma lag meddelas skyddsbestämmelser för byggnadsminnet.

Skyddsbestämmelser

För Stuckatörens hus gäller följande skyddsbestämmelser:

1. Byggnaderna får inte rivras eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras. Detta gäller särskilt fasaderna mot David Bagares gata samt Smala gränd, med stuckatur utförd av Axel Notini.
2. Ingrepp får inte göras i trapphus och glastäckt ljusgård mot David Bagares gata, trapphus och portgång mot Smala gränd avseende dess stomme, planlösning, fasta inredning såsom golv och trappor, räcken, väggar med nischer samt fast snickeriinredning och skulptural utsmyckning såsom skulpturer, vägg- och takstuckatur.
3. Ingrepp får inte göras i Stuckatörens våning på våning 1 trappa avseende stomme, planlösning, fast inredning såsom väggar, fast snickeriinredning (foder, socklar, dörrar, dörröverstycken, skåpinredning samt andra listverk), eldstäder och skulptural utsmyckning såsom listverk vägg- och takstuckatur. Ytskikt såsom äldre måleri och tapeter får inte ändras utan tillstånd från Länstyrelsen.
4. Vård- och underhållsarbeten ska ske på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar. Underhållet ska ske med material och metoder som är anpassade till byggnadens egenart.

Motivering för byggnadsminnesförklaringen

Stuckatörens hus är unikt i sin kombination av arkitekturhistoriska, konsthistoriska och personhistoriska värden. De arkitekturhistoriska och konsthistoriska värdena kommer till uttryck genom ornamentbildhuggaren Axel Notinis (1842-1914) utsmyckning av fasad, trappuppgång och av hans egen paradlägenhet på 1 tr. Axel Notini var en av de främsta och mest inflytelserika stuckatörerna i det sena 1800-talets Stockholm och blev anlitad för

Postadress
Länstyrelsen i Stockholms län
Enheten för kulturmiljö
Box 22067
104 22 STOCKHOLM

Besöksadress
Hantverkargatan 29

Telefon
08-785 40 00 (vxl)

E-post/webbplats
stockholm@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/stockholm

Fax 2012-05-24 beslut
Kopierat till: BM - veg An / Jh

utsmyckningen av ett stort antal bostadshus och offentliga byggnader. Stuckatörens hus är ett av de bäst bevarade exemplen på Notinis verksamhet, och en tydlig illustration av det sena 1800-talets tycke för ornamental prakt i fasad och interiörer. Byggnaden utgör ett minipalats i italiensk renässansstil, med en tidstypisk interiör i stileklekticism som saknar motsvarighet såväl lokalt som regionalt. Samtidigt har Stuckatörens hus ett högt personhistoriskt värde då det var i denna fastighet som Notini levde och verkade under den största delen av sitt yrkesverksamma liv. Byggnaden utgör ett välbevarat och representativt exempel på det sena 1800-talets borgerliga hem. Sedan 1998 visas Notinis lägenhet upp som ett inrett och möblerat museum där Stockholms stadsmuseum håller visningar. Att lägenheten på så sätt är tillgänglig för allmänheten stärker avsevärt miljöns pedagogiska värde.

Historisk beskrivning

Axel Notini var en av de främsta och mest inflytelserika stuckatörerna i det sena 1800-talets Stockholm. De flesta av stadens stuckatörer var av italiensk härkomst, och Axel Notini ärvde själv yrket av sin far Domenico Notini som under det tidiga 1800-talet invandrat från norra Italien. Notini etablerade egen verksamhet i Stockholm 1875 och anlätades därefter för ett stort antal arbeten rörande såväl privata bostadshus som en rad officiella byggnader. Axel Notini utvecklade stuckens möjligheter i fantasifullt varierade listverk, skulpturala högreliéfer och friskulpturer. Den konstnärliga ambitionen underströks av att han kallade sig ornamentbildhuggare. Notini var också upphovsman till en mängd tekniska uppfinningar och nya byggnadsmaterial såsom den s.k. Tramezzoplattan, en blandning av cement och kolstybb i plattor för väggbeklädnad.

Notini arbetade åt G A Bourdin som hade verkstad på gården vid David Bagares gata 10. År 1875 öppnade Notini egen verkstad och gifte sig året därpå med Bourdins dotter Augusta. Genom giftermålet fick Notini överta fastigheten.

År 1883 lät Notini uppföra huset mot David Bagares gata åt sig och sin familj. År 1889 uppfördes ytterligare ett hus på fastigheten, mot Smala gränd. Husen byggdes samman. Notini använde sig av den unge arkitekten Valfrid Karlsson (1855-1935) och utförde själv de rikt utformade stuckdekorerna på fasaderna, i trapphuset och i paradvåningen på 1 tr. Gatuhuset hyste under 30 år stuckatörens hem och ateljé, och det var till den rikt ornamenterade parادلägenheten som tilltänkta kunder bjöds in för att se prov på Notinis yrkesskicklighet. Periodvis nyttjades hela fastigheten av släktingar och tjänstefolk knutna till familjen Notini, och stuckatörens egen våning blev ramen för ett livligt umgänge.

Bostäderna i gathuset mot David Bagares gata är grupperade kring en glastäckt ljusgård som utgör byggnadens mittpunkt. Förutom den mycket väl bevarade Notiniska våningen finns ännu en våning av samma storlek samt fyra mindre lägenheter. Fasaden mot David Bagares gata är en rikt ornamenterad putsfasad som med sina klassiska motiv är ett representativt exempel av den på 1870- och 80-talen så uppskattade italienska nyrenässansen. Över den rusticerade bottenvåningen reser sig en rik stuckdekor med korintiska pilastrar, djärva

listverk, kraftiga fönsteromfattningar och dekorativa ornament. Fasaden illustrerar såväl det sena 1800-talets tycke för ornamental prakt som intresset för den nya teknikens möjligheter. I fasaden ingår den av Notini uppfunna Tramezzoplattan. Även trapphuset, som är utformad som en ljusgård, är rikt dekorerat med ornerade väggar, nischer med antikiserande gipsstatyer och rika listverk.

Den Notiniska våningen har överdådigt dekorerade paradrum. Då stuckatörens bostad användes för att mottaga potentiella kunder, gavs både i fasad, trapphus och sällsamtalrum prov på konstnärens yrkesskicklighet. De rikast dekorerade rummen är därför salongen, matsalen och det mer intima herrummet. Salongen är tydligt utformad för att imponera besökaren med sin rika plafond, flerdubbla taklister och sina ornerade väggar uppdelade i sträng pilasterordning. Färgsättningen i det stora och ljusa rummet går i vitt, duvblått och guldgult. Matsalen är mer sobert inredd med ett heldekorerat gipstak bemålat i guld och olika nyanser av brunt. Herrummet präglas av en mer intim karaktär, och istället för antika gudomligheter pryds taklisten här av små tomtar. Även sovrum och barnkammare pryds av Notinis rika stuckdekor. Köket och serveringsgången har behållit sin ursprungliga karaktär och såväl de fasta serveringsskåpen som spiskåpa och kakelvägg har bevarats.

Notinis stucker är väl bevarade på såväl fasad som i trapphus och paradvåning, och ett omfattande restaureringsarbete utfördes under åren 1994-96. Under detta arbete restaurerades fasaden, och den ursprungliga färgsättningen i våningen togs fram.

Samfundet S:t Erik förvärvade den 10 juni 1992 den Notiniska våningen, och skänkte den sedan till Stockholms stadsmuseum som därmed står för underhåll och förvaltning. Avsikten med förvärvet av lägenheten var att den skulle återställas i sitt ursprungliga skick och hållas tillgänglig för visningar. Sedan Stockholms stadsmuseum 1997 fått uppdraget att ansvara för visningarna har lägenheten inretts för att skapa en borgerlig sekelskiftesmiljö i Axel Notinis anda, och regelbundna visningar hålls.

Ärendets handläggning

Fråga om byggnadsminnesförklaring av Stuckatörens hus väcktes av Länsstyrelsen den 2 september 1992. Ärendet remitterades samma datum till Stockholms stadsmuseum samt till Stockholm Stad, vilka ställde sig positiva till förslaget. Bostadsrättsföreningen Stuckatörens hus ställde sig den 17 september 1992 positiv till en byggnadsminnesförklaring under förutsättning att planerade byggnadsåtgärder ändå kunde genomföras. Byggnadsåtgärderna som inbegrep inredning av vindar samt uppförande av takkupor mot David Bagares gata och mot gård är genomförda.

Under åren 1994-1996 genomfördes en omfattande renovering av fastighetens fasad och trapphus med bidrag för antikvarisk överkostnad i samband med konservators- och målningsarbeten från Länsstyrelsen. I bidragsbeslutet (1993-12-

07) angavs byggnadsminnesförklaring av fastigheten som ett villkor för beviljat bidrag. Bostadsrättsföreningen meddelade den 13 april 1994 att man tar emot statsbidraget mot att byggnadsminnesförklaringen samtidigt godtas. Länsstyrelsen har nu tagit fram ett kunskapsunderlag och avser att genomföra byggnadsminnesförklaringen.

Upplysningar

Länsstyrelsen lämnar utan kostnad för ägaren råd och anvisningar i fråga om råd och underhåll.

Länsstyrelsen får vidare framhålla att om det finns särskilda skäl, kan Länsstyrelsen enligt 3 kap 14 § lagen (1988:950) om kulturminnen m m lämna tillstånd till att ett byggnadsminne ändras i strid med skyddsbestämmelserna. Länsstyrelsen får ställa de villkor för tillståndet som är skäliga med hänsyn till de förhållanden som föranleder ändringen. Villkoren får avse hur ändringen skall utföras samt den dokumentation som behövs.

Beslutet kan överklagas hos Förvaltningsrätten i Stockholms län enligt anvisningar på bilaga.

Beslut i detta ärende har fattats av länsöverdirektör Katarina Kämpe. I beslutet har även länsantikvarie Maria Malmlöf deltagit samt Kersti Björkman Lilja 1:e antikvarie, föredragande.

Katarina Kämpe
Länsöverdirektör

Kersti Björkman Lilja
1:e antikvarie

Bilaga:
Besvärshänvisning

Kopia till:
Mk (exp, kbl, hla)
Riksantikvarieämbetet
Stockholms stadsmuseum
Stockholms kommun, stadsbyggnadskontoret
Inskrivningsmyndigheten